

ROMÂNIA
JUDEȚUL BRAȘOV

COMUNA HÂRSENI

Consiliul Local al Comunei Hârseni

STRATEGIA DE DEZVOLTARE DURABILĂ A COMUNEI HÂRSENI

JUDEȚUL BRAȘOV

2014 -2020

și perspective pentru 2020-2030

Partea I

Analiza diagnostic

(document propus spre consultare)

Elaborator:

SC KANTONA COM SRL

Cuprins

I. Introducere.....	3
II. Analiza diagnostic	
II.1. Prezentare generală.....	5
II.2. Baza economică locală	13
II.3. Potențialul natural și antropic.....	22
II.4. Calitatea vieții și serviciile existente	24
II.5. Componenta comunității locale	30
II.6. Patrimoniul și identitatea locală	32
II.7. Managementul local existent	35
II.8. Situația juridică a terenurilor și a patrimoniului local	37
II.9. Potențial turistic existent	38
II.10. Proiecte în derulare	41
II.11. Patrimoniul folcloric , religios, tradiții	42
II.12. Regimul de proprietate al drumurilor de pe văi	47
II.13. Regimul de proprietate al poienelor și izlazurilor de pe marginea drumului forestier principal	48
II.14. Surse potențiale de alimentare cu apă potabilă ,locații și regimul de proprietate	48
II.15. Inventarierea obiectivelor turistice ale administrației locale și private din comună	48
II.16. Identificarea soluțiilor sau obiectivelor care pot aduce surse la bugetul local	54
II.17. Analiza SWOT	55

III. Erată	58
IV. Anexe	58

I. Introducere

“Conceptul de **Dezvoltare durabilă** desemnează totalitatea formelor și metodelor de dezvoltare socio-economică care se axează în primul rând pe asigurarea unui echilibru între aspectele sociale, economice și ecologice precum și elementele capitalului natural.”

Dezvoltarea durabilă include trei aspecte – un aspect economic, unul social și unul de mediu – care trebuie avute în vedere în egală măsură la nivel politic.

„Dezvoltarea durabilă reprezintă acel mod de dezvoltare care urmărește satisfacerea nevoilor generațiilor prezente, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”

Raportul Brundtland

Dezvoltarea durabilă, este un concept de evoluție a societății care permite folosirea pe termen lung a mediului astfel ca, dezvoltarea socio-economică să rămână posibilă concomitent cu menținerea calității mediului la un nivel acceptabil. O societate durabilă este, o societate care își modelează sistemul economic și social astfel încât resursele naturale globale și sistemele de suport ale vieții să fie menținute.

Strategia de dezvoltare durabilă a comunei constituie tabloul general al problemelor și aspirațiilor comunității reprezentând carta de dezvoltare locală. Ea va asigura *vocea* (resurse umane, evenimente care exprimă potențialul și specificul comunei), *sufletul* (viața economică, planuri de dezvoltare,) și *imaginea comunei* (istorie, contribuție la nivel regional și național, mediu natural și patrimoniu, calitatea vieții, atractivitatea). Strategia de dezvoltare durabilă a comunei Hârseni va avea în vedere direcțiile strategice stabilite la nivel județean, național și European și va fi compusă din două părți „Analiza diagnostic” și „Planificarea strategică 2014-2020 cu perspective fiabile pentru următorii 10 ani 2020-2030”. Această strategie urmărește armonizarea a trei componente fundamentale resursele umane, creșterea economică și echitatea între generații. Totodată presupune și corelarea a patru idei fundamentale, aparent independente, dar care se afla într-o strânsă condiționare : *îndeplinirea cerințelor prezente și*

viitoare (ele stabilesc durabilitatea), îndeplinirea nevoilor (stabilește scopul dezvoltării care să răspundă la necesitățile prezentului fără a compromite capacitatea de a satisface necesitățile generațiilor viitoare), menținerea compatibilității dintre dimensiunea populației și capacitatea productivă a eco-sistemului și implementarea unui proces al schimbării.

Prezentul document a fost elaborat pe baza informațiilor puse la dispoziție de organele locale (Fișa de prezentare a UAT Hârseni, Inventarul bunurilor care aparțin domeniului public al comunei Hârseni, Inventarul bunurilor care aparțin domeniului privat al comunei Hârseni, Monografia socio-economică, Adresa 5185/15.07.2014 - SALCO Serv, Adresa 4948/04.07.2014, Situația cu totalul adeverințelor eliberate în baza Legii 18/1991), a datelor culese din teren de la cetățenii comunei, a bazelor de date ale instituțiilor abilitate în diverse domenii, a bazelor de date de pe internet și prin prelucrarea celor 180 de chestionare aplicate cetățenilor sau instituțiilor din comună. Conținutul lor redă fidel informațiile primite sau, acolo unde au apărut informații contradictorii, au fost alese cele care au părut mai verosibile. Din acest motiv documentul este perfectibil până la finalizarea lucrării.

Eventualele corecții sau posibilele completări aduse prezentului document pot fi făcute de cei interesați prin completarea documentului din Cap. III. Erată, pe care le pot depune în scris la Primaria Hârseni (responsabilă d-na Mihaela Marciu) sau pe mail, la adresele comunaharseni@yahoo.com și kantoval@yahoo.ro . Completările vor fi însoțite de numele și datele de contact ale autorului. Nu vor fi luate în considerare completările anonime.

Foto captură proprie – Sediul nou al Primăriei Hârseni

Foto media – Vizita primului ministru la inaugurarea sediului Primăriei 20.05.2014
(foto stânga Daniel Constantin- ministrul Agriculturii, centru Victor Ponta prim ministru ,
dreapta Mihai Oltean primar comuna Hârseni)

II. Analiza diagnostic

Analiza diagnostic are rolul de a identifica problemele și oportunitățile comunei pentru a putea apoi să recomande direcțiile de acțiune, propuneri de proiecte și modalități de dezvoltare.

II.1. Prezentare generală

Geografic comuna Hârseni face parte din Țara Oltului cunoscută și sub numele de Țara Făgărașului sau cum mai era numită *Terra Blahorum* sau Țara Românilor.

Sub raport geografic cele patru sate ale comunei Hârseni, Copăcel, Sebeș, Mărgineni și cătunul Măliniș se grupează în două categorii: sate care se mărginesc cu muntele: Mărgineni, Sebeș, Copăcel și sate care nu se mărginesc cu muntele: Hârseni. Comuna Hârseni se situează la circa 15 km sud-est de municipiul Făgăraș. Teritoriul comunei se învecinează la est cu comuna Șinca și Orașul Zărnești la sud cu Județul Argeș, la vest cu comuna Recea, iar la nord cu comuna Mândra. Teritoriul Comunei Hârseni este străbătut de următoarele căi de comunicații: Drum Județean 104 B – Făgăraș – Hârseni – Sebeș, Drum Județean 104 A – Victoria – Sebeș – Perșani care trece la sud de satul Copăcel, la nord satul Sebeș și traversează satul Mărgineni, Drum Comunal 69 – care face legătura între comuna Hârseni și comuna Recea, prin satele Hârseni și Copăcel, Drumul comunal 69A care traversează satul Sebeș (ca prelungire a drumului județean 104B) și pe toată lungimea Văii Sebeșului.

Istoricul comunei Hârseni se leagă de istoricul Țării Făgărașului, “Țara Valahilor”, “Terra Blahorum”, “Țară a Românilor”, pomenită la 1222 ca stăpânind “pădurea românilor și pecinegilor” amintită apoi și la 1224. Existența umană pe aceste meleaguri a fost evidențiată în Paleolitic în urmă cu 6.000 ani și continuă neîntrerupt prin negura mileniilor. Între anii 700 – 800 î. Hr se dezvoltă civilizația din Epoca Bronzului când tracii erau organizați în triburi de agricultori, păstori cu așezări fortificate. În epoca fierului se produce o clară individualizare a

triburilor dacice creatoare a unei distincte civilizații materiale și spirituale. În urma descoperirilor geologice, s-a ajuns la concluzia că satul Copăcel a fost sediul unei garnizoane militare, respectiv a unui templu unde se oficiau ceremonii religioase.

În anul 1150 regatul maghiar ajunge, după aproape două secole, pe linia Oltului. Simțindu-se în pericol românii din Țara Oltului se organizează într-un puternic voievodat condus de voievodul Radu Negru, vestitul întemeietor al Țării Românești. Deși în 1290 Radu Negru trece munții întemeind o țară nouă, Țara Oltului rămâne condusă de nepotul său, Dan.

Țărănimea din Țara Făgărașului a reușit să-și păstreze libertatea vreme îndelungată, jucând un rol de seamă în viața politică și socială a Transilvaniei din veacul al XIII până în veacul al XV- lea. Aici existau “Stăpâni ai pământului” asimilați ca poziție cu nobilii.

Regii Ungariei nu au alipit Țara Făgărașului la Ardeal ci o stăpâneau prin oamenii de încredere așa cum a fost la 1310 Voievodul Făgărașului – Ștefan Mailat. La 1310 Făgărașul este condus de Voievodul ardelean Ladislau Apar care ridică o nouă cetate la Făgăraș.

La 25 noiembrie 1369 Vladislav I domn al Țării Românești, ban de serviciu și duce de Făgăraș, îl invită pe episcopul transilvănean Dumitru să sfințească biserici în Țara Făgărașului. Tot atunci se sfințesc și cele 28 de mănăstiri existente la poalele munților Făgăraș.

În 1372 Vladislav I populează Țara Făgărașului, cu oameni aduși din Țara Românească, pustiită de incursiunile tătare. Înainte de cucerirea Țării Făgărașului de Ungaria, fiecare sat își avea hotarul împărțit în fâșii egale după numărul gospodăriilor iar casa, grădina, terenul arabil erau proprietate, pe când fânețele, pășunile, pădurile formau bunul obștesc al satului .

Satele erau conduse de un Cneaz sau Jude iar sătenii erau oameni liberi putând să se mute oricând și oriunde .

La înaintarea sa în Transilvania, la 25 octombrie 1599, Mihai Viteazu cucerește Țara Făgărașului și o dăruiește soției sale Doamna Stanca împreună cu cetatea.

Sub domnia împăratului Carol VI (1711-1740) Țara Făgărașului trece în proprietatea statului și era condusă de căpitani, iar satele de graniță au fost militarizate.

Pentru a scăpa de iobăgie românii au acceptat militarizarea, iar în timpul împărătesei Maria Tereza generalul baron Nicolae Adolf Bucov face un plan de militarizare a zonei înființând regimentul I de grăniceri, iar la **Mărgineni** fiind cantonată compania X-a. Formațiunile militare grănicerești au existat până în 1851 când s-a desființat granița militară.

Sub imperiul Habsburgic, împărțirea teritorială în Țara Făgărașului nu s-a făcut.

Destrămându-se imperiul Austro-Ungar în urma primului război mondial, Județul Făgăraș intră într-o eră nouă, era românească dorită de românii din Transilvania la 1848 și înfăptuită la Alba Iulia la 1 decembrie 1918.

Din 1918 și până în contemporaneitate, evenimentele ce au urmat, cu momente de calm sau de furtună, n-au clintit temeliile spirituale ale făgărașenilor, care în ciuda unei istorii zbuciumate și-au păstrat datinile lor de la începuturi, edificate încet pe temelii de cremene într-o țară cu munți, câmpii și ape limpezi.

În ceea ce privește **satul Hârseni** nu sunt date precise privind întemeierea, dar cu siguranță pentru această întemeiere există documente și diplome rămase din anii 1291, 1556, 1620. Istoricul Nicolae Iorga afirmă că satul Hârseni și-ar fi luat numele de la un nobil român cu numele Hârșu. Mai posibilă ar fi convingerea generală că acest sat ar fi primit denumirea de la numeroasele familii "Herszeni". Istoricul ardelean Augustin Bunea presupune că întemeierea acestui sat s-a făcut prin colonizarea unor familii venite din Istria și care purtau numele de "Hersenicus". Este însă consemnat faptul că în anul 1733, când în Ardeal a fost organizat un recensământ (o conscripțiune), la cererea episcopului greco-catolic Ioan Inocențiu Micu-Klein, în localitatea Hârseni, erau recensate 57 de familii, adică vreo 285 de suflete. Din același registru al recensământului (conscripțiunii), mai aflăm că în localitate funcționau trei preoți uniți (greco-catolici) : *Szimion (Simion)* , *Szimion 2 (alt Simion)* și *Sztojka (Stoica)*, la care nu le știm numele complete. Știm că în sat exista o biserică greco-catolică. Deși erau românești, denumirea localității *Herszeny* precum și numele preoților, ele erau redată în ortografie maghiară, întrucât rezultatele conscripțiunii (recensământului) urmau să fie date unei comisii formate din neromâni, îndeosebi maghiari.

Nici despre **satul Copăcel** nu se cunosc date certe legate de întemeierea lui, iar pe povestea oamenilor nu se poate pune preț. Se știe ca în anul 1733, când în Ardeal a fost organizat un recensământ, la cererea episcopului greco-catolic Ioan Inocențiu Micu-Klein, în localitatea românească Copăcel erau recensate 55 de familii, cu alte cuvinte vreo 275 de persoane. În localitatea făgărașană Copăcel (cu denumirea cu ortografie maghiară: Kopacsel) funcționau 4 preoți greco-catolici: *Sztréza (Streza)*, *Rád (Radu)*, *Iuon (Ion)* și *Mány (Maniu ?)*. La *Copăcel*, în acel an 1733, exista o biserică Buna Vestire datată din 1726. Denumirea localității (*Kopacsel*), și numele preoților erau redactate cu ortografie maghiară, întrucât rezultatele recensământului erau destinate unei comisii formate din neromâni, îndeosebi maghiari. Biserica românească „Buna Vestire”, datând din 1726, este un monument istoric de categoria A, reprezentativ pentru iradierea artei brâncovenești în Transilvania. Are un plan dreptunghiular, turn-clopotniță (adăugat în 1797), ancadrame brâncovenești și pictură interioară care în timpul comunismului a fost acoperită cu un strat de var.

Menționăm două personalități ale satului Copăcel,

- Vasile Suci, (născut 13 ianuarie 1873, la Copăcel – decedat la 25 ianuarie 1935, la Blaj), Arhiepiscop de Alba Iulia și Făgăraș și Mitropolit al Bisericii Române Unite cu Roma. A fost profesor universitar de teologie la Blaj, iar Nicolae Iorga l-a numit „dacul cu cap ilustru”.
- Valer Comșa, a fost paroh în comună timp de 31 de ani, iar apoi, către bătrânețe a devenit vicar greco-catolic al Făgărașului. Participant la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, ales membru al Marelui Sfat Național Român, la 1 Decembrie 1918.

Inspirat site http://ro.wikipedia.org/wiki/Cop%C4%83cel,_Bra%C8%99ov

Pe hotarul localității au fost descoperite ruinele unor așezări dacice, pe un fundament de piatră. Istoricii presupun că aici a locuit cândva un trib dacic. Potrivit informațiilor primite de la profesorul Ion Funariu, din satul Copăcel, în aceste ruine s-au găsit: o monedă datând din secolul III î.Hr., cu efigia regelui Filip al Macedoniei, tatăl lui Alexandru Macedon, urme ale unor cuptoare de prelucrare a fierului și a unor cuptoare de prelucrare a sticlei. De asemenea, au fost

găsite aici mai multe săbii dacice, vârfuri de săgeți, seceri, podoabe și urmele unui templu, dovadă că dacii de atunci erau deopotrivă păstori, agricultori, războinici și totodată foarte religioși.

Satul Sebeș pare să fi fost de la început un sat curat românesc așezat pe malul stâng al râului Sebeș. Prima mențiune oficială cu privire la satul Sebeș datează din anul 1453, din timpul când Ducatul Făgărașului era sub stăpânirea domnilor munteni, până în 1464, adică la 174 de ani de la plecarea lui Radu Negru. În acest an când a fost atestat documentar, *Stanciu Dijanul* din Dejani primea alături de alte sate, printr-o diplomă dată de Vladislav al II-lea, jumătate din satul Sebeș. Informația este foarte importantă fiindcă, în documente, satul Sebeș apare abia în urbariile din secolul al XVII-lea când se vorbește, la Sebeș, de un boier *Comșa*, cu cei cinci fii ai săi: *Iovan, Domboie, Roman, Stana și Onea*. Ei au opt *vecini (iobagi)*, o pătrime din muntele *Groapa*, altă pătrime fiind a iobagilor, fânați de cinci care și arătura de 60 câble (găleți de grâu).

Vorbind de situația social-politică a țăranilor sub stăpânirea domnilor munteni se poate spune că, în această perioadă, țăranii din Sebeș erau oameni liberi, singurul lor stăpan fiind voievodul, față de care aveau anumite obligații financiare și militare. Domnii munteni aveau însă nevoie de o clasă politică care să conducă destinele colectivității sătești și să țină legătura cu voievodul și cu divanul domnesc. În acest sens, ca urmare a unor servicii deosebite, militare mai ales, domnii munteni, prin diplome voievodale au înnobilit pe anumiți țărani, acestora sub titlul de boieri, domnul dându-le moșii, păduri, munți, scutindu-i de dări în schimbul slujbelor administrative și militarte pentru voievod. Din anul 1464 până în anul 1690, timp de 226 de ani *Ducatul Făgărașului*, s-a aflat sub stăpânirea regilor unguri și a principilor ardeleni, de multe ori această țărișoară fiind donată soțiilor voievozilor ardeleni sau altor persoane importante. Se menționează că în 1672 satul a fost colonizat cu familii noi și s-ar fi mutat unde este și acum, iar în satul vechi au rămas familiile existente la colonizare: Itu, Grancea, Pop. Familii ce au fost colonizate: Mesaroș din Apahida, Faroga din Fărăgău, Căpâlna din Căpâlna etc.

Din 1690, Țara Făgărașului trece sub stăpânire habsburgică. Țăranii din Sebeș, suportând cu greu condiția de tolerați și iobagi, încet trec la religia greco-catolică, pentru acești fii ai

munților, libertatea fiind suprema valoare, așa cum se va vedea și mai târziu. În anul 1733, când episcopul român unit cu Roma (greco-catolic) Inocențiu Micu-Klein a organizat un recensământ (conscriptiune) în Ardeal, în localitatea românească Sebeș erau recenzate un număr de 40 de familii. Cu alte cuvinte, în localitatea *Sebeș* (ortografiat *Sebes*), în anul 1733, trăiau circa 200 de persoane. Din registrul aceluiași recensământ mai aflăm numele celor doi preoți greco-catolici care funcționau la Sebeș: *Kracsun* și *Itul*. În Sebeșul anului 1733 exista o biserică. În acea epocă, parohia greco-catolică de la Sebeș făcea parte din Protopopiatul de la Veneția de Jos. Denumirea satului și numele preoților erau redată în ortografie maghiară, întrucât rezultatele recensământului urmau să fie remise unei comisii formate din neromâni, în majoritate unguri. În 1765, satul a fost militarizat în întregime și a făcut parte din Compania a X-a de graniță a Regimentului I de Graniță de la Orlat până în 1851 când a fost desființat. Înainte de 1840, biserica satului era din lemn și era situată pe o străduță laterală. În anul 1840, s-a încheiat ridicarea actualei biserici cu hramul *Sfântului Nicolae* situată pe strada principală.

În perioada dualismului austro-ungar (1867-1918) și la Sebeș ca în toată Transilvania, începe un amplu proces de maghiarizare: învățământ în limba maghiară, eliminarea completă a manualelor românești, maghiarizarea numelor și a prenumelor în registrele stării civile, o vastă campanie de sincronizare a portului țăranului român cu portul țăranilor unguri și multe alte nedreptăți. După primul război mondial, în anul 1918, în Transilvania a început o amplă mișcare populară pentru unirea Transilvaniei cu patria mamă. Țăranii din Sebeș abia întorși de pe front s-au constituit în garda națională care va dezarma jandarmii unguri, proclamând stăpânirea românească. Bucuria satului s-a manifestat printr-o horă și prin ridicarea steagului românesc pe turla bisericii. În anul 1948, printr-un decret abuziv al autorităților comuniste ale vremii, când biserica greco-catolică din România a fost interzisă, patrimoniul bisericii a fost dat în folosința cultului ortodox și a Statului comunist.

Satul Mărgineni pare să aibă o origine mai veche, amintindu-se de el în 1437 când Vlad Vodă (Dracul) dăruiește printr-un hrisov satul Mărgineni lui Stanciu Tatu și fiilor săi, cu tot ce era în patrimoniul satului: moară, pădure, pământ, animale.

„Io Vlad Vodă cu mila Lui Dumnezeu și cu dar dumnezeesc, Domn și stăpânitor a toată țara Ungro-Vlahiei și Domn herțeg la Almaș și Făgăraș, bine am voit eu, Domnia mea, am dăruit acest cinstit și preacinstit de acum încolo hrisov slugilor mele Stanciu Tatu și fiilor săi Ursu, Radu Stan al lui Bera și lui Godea întru stăpânirea satului Mărgineni, fiilor lor și nepoților și preanepoților lor“. Prin acel act donează și fînețele, pădurile și o parte din munții Țiganu și Clăbucet (Monografie 1930). Existau pe atunci încă șapte familii Fulicea, Judele, Grancea, Pandrea, Popa, Șendruc și Șuvoilă. Tot în acea monografie este menționat faptul că localnicii nu au fost iobagi, ei au avut pămînt de la strămoșii lor.

Mai târziu Suzana Lorantfy, văduva lui Gheorghe Rakoczi, doamnă a Făgărașului, confirmă boiernatul din Mărgineni prin diploma emisă în Făgăraș la 26 mai 1658. În anul 1762 satul a fost militarizat așezându-se aici Compania a X-a din regimentul I de Grăniceri Români. Nicolae Iorga amintește în „Pagini alese din însemnările de călătorie prin Ardeal și Banat” că la Mărgineni a întâlnit pentru prima oară „jandarmii crăiești cu puștile-n spinare” care i-au cerut pașaportul cu

viza de intrare în Ardeal. În 1816 s-a născut la Mărgineni cel care va devenii baronul „ David Urs de Margina”. Face primele studii la școala grănicerească locală, în 1834 începe cariera militară, în 1848 participă la Marea Adunare de la Blaj ca apoi să participe cu Andrei Șaguna la Viena pentru a prezenta împăratului Ferdinand I de Habsburg „Cererea națiunii române”. Este decorat cu Ordinul „Coroana de fier” clasa III-a, „Crucea de cavaler al ordinului Militar Maria Tereza” și primește titlul nobiliar de baron. Moare în 1897 lăsînd toată averea Mitropoliei greco-catolice de la Blaj și este înmormântat la Sibiu alături de Alexandru Papiu-Ilarian

www.margineni.ro/trecut/istoria.html

,Gheorghe Bariț și Dr. Ioan Rațiu.

În cadrul județului Brașov, comuna Hârseni, cu un număr de 2103 locuitori (conform recensămînt anului 2011) se situează pe un loc mediu în ceea ce privește populația. De la an la an se înregistrează o scădere a populației, fapt ce se datorează următoarelor cauze: scăderea

natalității, creșterea mortalității, satele fiind populate în special de persoane vîrstnice, migrarea populației tinere spre oraș, migrarea în străinătate.

Dacă în anul 1977 populația comunei era de 3432 locuitori, în anul 1990 era de 2670, în anul 1994 de 2683, în anul 2000 populația era de 2161 locuitori, în anul 2010 populația era de 2260 locuitori, iar în anul 2011 doar de 2103 locuitori.

II.2. Baza economică locală

În perioada comunistă comuna a cunoscut o dezvoltare economică și socială datorită Combinatului Chimic Făgăraș, a UPRUC-ului, a întreprinderii Economica și a întreprinderii Viitorul unde aproape din fiecare familie lucrau unul sau doi membrii. Școlile din comună aveau un renume bun și mulți copii au reușit să studieze la Liceele din Făgăraș și Școlile profesionale, apoi o parte, cei mai buni, au urmat o facultate iar restul au muncit alături de părinți în una din întreprinderile amintite. Mulți cetățeni ai comunei au primit în chirie de la unitățile în care lucrau apartamente în Făgăraș, pe care ulterior le-au cumpărat. Reușeau să muncească la serviciu apoi să lucreze acasă la grădină sau lotul pe care îl primeau de la CAP și să crească animale de unde își întregeau veniturile.

Dacă înainte de 1990 în comună în fiecare sat era un magazin mixt-alimentar, textil, electrice și un bufet, acum în comună sunt multe societăți comerciale, asociații familiale, întreprinderi individuale etc. Numărul acestora este foarte fluctuant în ultimii ani ca urmare a politicilor economice. Apar societăți noi dar în același timp se închid altele. În ultima perioadă începînd cu anul 2011 un număr tot mai mare de tineri au realizat că agricultura este un factor important în dezvoltarea comunei și au început împreună cu părinții în majoritate pensionari, cultivarea pământului și a creșterii animalelor organizat, astfel apărînd asociații familiale sau întreprinderi individuale. Problema care însă mai ține în loc acest fenomen de dezvoltare este lipsa titlurilor de proprietate. Se știe că pentru accesarea fondurilor europene sau pentru obținerea unor credite, beneficiarii trebuie să dovedească cu documente apartenența/ proprietatea, pământului sau a construcțiilor. Așezarea geografică a comunei, pădurile, pășunile și terenul

arabil, bazinul hidrografic, peisajele și clima oferă locuitorilor diverse posibilități în alegerea domeniului de activitate în care pot realiza investiții. Toate acestea constituie baza economică necesară înființării unor activități de producție, turism, produse agricole, comerț sau turism.

Potențial industrial

Chiar dacă există posibilități și materie primă pentru dezvoltarea diferitelor domenii de producție, industria este slab reprezentată în peisajul economic al comunei. Domeniile care au reușit să dea producție și să angajeze forță de muncă sunt în principal cele de prelucrarea lemnului și cele din domeniul energetic (microcentralele de pe Valea Sebeșului). În comună există mai multe societăți de prelucrare a lemnului care execută lucrări de tăiere bușteni, execută elemente de tâmplărie, dulapi (foastene), parchet și elemente pentru mobilier din lemn. Există de asemenea societăți mici care execută lucrări de construcții, reparații auto, alte prestări de servicii.

Prelucrarea produselor agricole

Culturile de bază din comuna Hârseni sunt grâul, ovăzul, orzul, porumbul și cartoful. Majoritatea se cultivă pentru a hrăni animalele și păsările din gospodăriile proprii, cartoful fiind singurul care se vinde (intermediarilor), în general la prețuri mici. Nu există depozite unde cartoful să fie depozitat sau prelucrat și în general, nu sunt folosite soiuri foarte productive. Există în comună una moară în Hârseni unde cetățenii își macină produsele pentru consum familial și hrana animalelor existente în gospodărie, în schimbul unui uium sau sume de bani. Moara existentă este de capacitate mică și este cu mult sub oferta de produse necesară măcinării. A existat și o moară pe apă în Copăcel care este în conservare .

În ultimii ani au fost înființate pe teritoriul comunei mai multe plantații de afin care au intrat sau urmează să intre pe rod. Nici pentru acestea nu sunt încă spații de depozitare sau secții de prelucrare.

Cultivarea legumelor se face în cea mai mare parte doar pentru consumul propriu. Există câteva încercări de cultivare a plantelor în sere sau solarii cu rezultate bune, dar insuficiente. Prin dezvoltarea acestui sector s-ar putea crea noi locuri de muncă și produse cu un grad ridicat de valorificare.

Și ciupercile ar putea fii o sursă de câștig sau prin colectarea lor din pădurile comunei sau prin cultivarea și comercializarea lor.

Cu privire la creșterea animalelor , rasele și speciile crescute , aproape toate fac parte din rase comune neameliorate, cu ascendență necunoscută. Bovinele sunt crescute aproape în totalitate pentru consum propriu, sau pentru lapte, surplusul fiind valorificat prin centrele de colectare ale laptelui de firme precum Olympus și Prodlacta, rău platnice. Laptele de bovină (cel de bivoliță fiind un lapte cu calități deosebite) nu se prelucrează nici în gospodăriile proprii și nici în sistem industrial pe teritoriul comunei. Există în comună 8 tancuri de răcire a laptelui de 300 litri, unul de 1200 litri și unul de 600 litri. Centre de colectare cu tancuri de răcire și o mică fabricuță de produse lactate ar fii necesară și benefică în comună. În ceea ce privește mărimea exploatașilor de animale acestea nu depășesc 2 capete pe gospodărie în medie, cu excepția câtorva asociații familiale sau mici ferme existente care au un număr mai mare. Este de remarcat faptul că în comună bivolița era animalul cel mai important pentru crescătorii de animale. Numărul acestui animal a scăzut mult și se pare că nu se știe căci acest animal este foarte căutat în UE, datorită faptului că în Comunitatea Europeană există un număr mic și există o piață de desfacere nelimitată pentru produsele fabricate din laptele de bivoliță. Acest lucru ar trebui să determine crescătorii de animale să-și extindă numărul acestora, bivolița ar putea constitui un brend al comunei. Caii sunt crescuți pentru transport sau la efecuirea lucrărilor solului, numărul lor fiind foarte mic. Ovinele și caprinele sunt crescute în exploatașii având mărimi medii de 20-300 capete. Acestea sunt pășunate aproape în exclusivitate pe islazurile comunei sau fânețele concesionate, avînd o vegetație spontană. Caprinele sunt crescute în devălmașie cu ovinele și numărul acestora este destul de mare din structura efectivului. În comună, în prezent există un număr de 6 ferme de vaci pentru lapte și un număr de 13 ferme de caprine și ovine. Porcii sunt crescuți pentru consum propriu. Păsările, în majoritate găini, sunt crescute pentru ouă și carne în exclusivitate pentru consum propriu.

Prelucrarea produselor forestiere

Pădurea este o resursă foarte importantă a comunei Hârseni având un rol economic și social deosebit. Suprafața forestieră pe locuitor estimată la 2,206 ha –(potențialul forestier, care se calculează ca raport între suprafața forestieră a comunei de 4.641,31 ha și numărul de locuitori 2103) reprezintă un indicator favorabil și are o importanță deosebită pentru dezvoltarea unor activități specifice mediului rural. Din păcate administrarea pădurilor este făcută de administratori diferiți , acest lucru ducând la abordări și acțiuni divergente, acest lucru fiind nebenefic pentru locuitorii comunei. Un singur administrator pentru toată suprafața , cu un program comun atât pentru lemn cât și pentru fructele de pădure, ciuperci, plante medicinale sau vînat ar aduce mult mai multe beneficii. Cu o gândire comună s-ar putea demara programe pe fonduri europene care să pună în valoare această bogăție incontestabilă.

Turismul și serviciile

Sectorul turistic și al serviciilor conexe este insuficient dezvoltat în raport cu potențialul oferit de așezarea geografică a comunei. Există pensiuni și cabane pe Valea Sebeșului care funcționează mult sub capacități sau sunt în conservare. Deși există gospodării pe teritoriul comunei care au condiții pentru practicarea agroturismului nu există încă disponibilitate pentru a oferi astfel de servicii turiștilor. Traseele turistice pentru accesul în creasta Făgărașilor sau pentru plimbări de agrement de 1-2 zile pe poteci de munte, nu sunt foarte cautate de turiști. Motivele pentru toate acestea pot fi: lipsa unei tradiții în acest domeniu, insuficienta promovare a potențialului existent, starea drumurilor, lipsa zonelor și activităților de agrement, educația populației din zonă. Considerăm că sunt necesare realizarea unor investiții în infrastructura turistică, care prin inovabilitate să creeze puncte de atracție inedite pentru potențialii turiști dornici să viziteze zona.

La nivel local trebuie încurajată rămânerea în comună a tinerilor ca segment principal din populație printr-o politică economică și socială adecvată.

Absorția fondurilor europene

Utilizarea fondurilor puse la dispoziție de Uniunea Europeană este o oportunitate de care au beneficiat câteva persoane tinere și câteva întreprinderi și asociații de pe teritoriul comunei Hârseni. Situația proiectelor eligibile depuse pe Fonduri Structurale prin PNDR (Programul Național de Dezvoltare Rurală) în perioada 2007-2013 conform listelor de pe site-ul AFIR www.apdrp.ro, este următoarea :

Axa I – „Creșterea competitivității sectorului agricol și silvic”

Măsura 112 „Instalarea tinerilor fermieri”

- EXTINDERE FERMĂ MIXTĂ sat HÂRSENI-25.000 euro
- EXTINDEREA FERMEI APICOLE ”STUPINĂ” sat SEBEȘ - 16.000 euro
- EXTINDERE STUPINĂ sat COPĂCEL - 12.000 euro
- ÎNFIINȚARE EXPLOATAȚIE CREȘTERE OVINE sat SEBEȘ - 40.000 euro

TOTAL (Măsura 112): 93.000 EURO

Măsura 121 „Modernizarea exploatațiilor agricole”

- ÎNFIINȚARE PLANTAȚIE DE AFIN ECOLOGIC sat COPĂCEL - 2.501.219 lei /687.620 euro
- REALIZARE PLANTAȚIE ECOLOGICĂ AFINE DE CULTURĂ sat SEBEȘ - 456.626 euro

TOTAL (Măsura 121): 1.144.246 EURO

Măsura 141 „ Sprijinirea fermelor agricole de semi-subsistență”

- în satul COPĂCEL - 3 proiecte a câte 7.500 euro fiecare
- în satul SEBEȘ - 1 proiecte a câte 7.500 euro fiecare
- în satul MĂRGINENI - 3 proiecte a câte 7.500 euro fiecare

- în satul HÂRSENI - 3 proiecte a câte 7.500 euro fiecare

TOTAL (Măsura 141): 75.000 EURO

Axa III – „Îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale”

Măsura 312 „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi ”

- DOTARE SISTEME ȘI ECHIPAMENTE PENTRU BIROU DE TEHNOREDACTARE, PREGĂTIRE ȘI MULTIPLICARE ACTE sat HÂRSENI - 22.852 lei/ 6.282 euro

- MIC ATELIER DE ȚESĂTORIE MANUALĂ ARTIZANALĂ, CROITORIE - BRODERIE , TRICOTAJ sat COPĂCEL -35.710 euro

- STUDIO FOTO-VIDEO DIGITAL ALBUM sat COPĂCEL - 71.422 euro

- ACHIZIȚIE UTILAJE sat COPĂCEL - 172.002 euro

- CONSTRUIRE SERVICE AUTO , ÎNTOCMIRE DOCUMENTAȚIE PUZ sat COPĂCEL - 271.560 euro

- CONSTRUIRE HALĂ ÎMBUTELIERE APA PLATĂ ȘI CARBOGAZOASĂ ȘI UTILAJE CU ASIGURAREA ENERGIEI ELECTRICE DIN SURSE REGENERABILE (SOLARĂ) sat SEBEȘ - 277.670 euro

TOTAL (Măsura 312) 834.646 EURO

Măsura 313 „Încurajarea activităților turistice ”

Componenta A - Crearea și menținerea locurilor de muncă prin activități de turism

- Construire pensiune turistică P+1E, amenajare piscină și teren de sport sat SEBEȘ-1.456.800 lei/ 409.823 euro

Componenta B - Creșterea valorii adăugate în activități de turism

- CONSTRUIRE SPAȚIU PENTRU ACTIVITĂȚI RECREAȚIONALE, PISCINĂ, PUȚ SĂPAT,BAZIN HIDROIZOLAT VIDANJABIL, ÎMPREJMUIRE ȘI RACORD ELECTRIC sat SEBEȘ - 206.842 euro

Componenta C - Crearea, îmbunătățirea și diversificarea infrastructurii și serviciilor turistice

- SPRIJINIREA TURISMULUI PE VERSANTUL N-E AL MASIVULUI FĂGĂRAȘ sat COPĂCEL - 590.331 lei / 137.928 euro

TOTAL (Măsura 313): 754.593 EURO

Valoarea totală a acestor proiecte este 2.901.485 EURO adică 1.426,49 EURO pe cap de locuitor.

Principalele piedici în accesarea mai multor fonduri europene sunt: lipsa informațiilor despre aceste fonduri, lipsa surselor de cofinanțare și lipsa documentelor de proprietate.

Potențialul economic actual

Făcând o analiză a agenților economici înscrși la Registrul Comerțului , din satele aparținătoare comunei Hârseni, cu diverse obiecte de activitate, situația se prezintă în felul următor :

Hârseni

Societăți comerciale :

- Valaiagvis SRL , Aventura Mix SRL , Comvioprest SRL , Maboma Product SRL, Stefirad Com SRL, Rocopas Bîrsa SRL,

Intreprinderi individuale și P.F.A. :

- Carp Cristinel, Răduleț Cristina, Scumpu Gabriela, Vegheș Iulian, Vegheș Manuela, Drăgoiu Gabriela, Manta Cristinel, Stejăroi Carmen Georgeta, Puia Cristina, Munteanu Ioan

- Asociația "Gloria Hârseni,,.

- Composesoratul de pădure Grănicerii Runcul

- Composesoratul Plăiețul

- CMM Fam. Dr.Adamescu Romulus, CAB. Med. Dr. Comșa Marius

Numărul de angajați ai acestor societăți reprezintă aproximativ 16 persoane .

Copăcel

Societăți comerciale :

-Siza Prest Com SRL, Ovibus SRL, Sia Edil SRL, Reform Forest SRL, Hidro NRG SRL

Intreprinderi individuale și P.F.A. :

- Chiujdea Ioan, Bălan Dan Mihai, Beleaua Ovidiu, Palfi Maria, Opriș Ioan, Oltean Marcela, Comici Aurel

- Asociația Crescătorilor de Animale „Bujorul Carpaților”

- Asociația SOS „Țara Făgărașului”

- Composesoratul Orban și Soții

Numărul de angajați ai acestor societăți reprezintă aproximativ 35 persoane.

Sebeș

Societăți comerciale :

- Rokalmus Plant SRL, Ivadinamar SRL , Marioalys Com SRL , Ronte SRL, Kesler Edil SRL, Gura Zmizii SRL, Rucub Trans SRL, Ioviana ProdCom 94 SRL, Agro Paraiso Ground SRL, Rik Lemn Nicor SRL, David Autoservice DI și RA SRL

Intreprinderi individuale și P.F.A. :

-Bambuch Simona, Costea Cosmina Cornelia, Pop Cristina Eugenia, Cerghit Mihai

- Asociația Crescătorilor de Taurine

Numărul de angajați ai acestor societăți reprezintă aproximativ 31 persoane.

Mărgineni

Societăți comerciale :

- Pop Lemn SRL, Winkler Expert Cont SRL, Edil GA-MA SRL, Dulce Prod 2012 SRL, Sirpac Bar Com SRL

Intreprinderi individuale și P.F.A. :

- Boac Aurel

- Asociația Agricolă „ Pârâul Rugii”

- Comuna politică Mărgineni

Numărul de angajați ai acestor societăți reprezintă aproximativ 14 persoane .

Pe lângă acestea există societăți comerciale care au sediul în alte localități și au spații închiriate sau în concesiune pe teritoriul comunei.

Concluzii :

În total în comună conform datelor de la Institutul Teritorial de Muncă Brașov sunt numai 84 de salariați în mediul privat.

Domeniile de activitate importante sunt 40 % în comerț , 40 % în producție/agricultură și 20 % în servicii.

Se poate constata că baza economică locală este încă fragilă, la fel și oferta locurilor de muncă .

Deoarece posibilitățile de dezvoltare a industriilor locale sunt relativ restrânse, considerăm că este recomandabilă dezvoltarea sectorului agricol prin trecerea de la agricultura de subzistență la o agricultură modernă. Aceasta presupune organizarea producătorilor agricoli în ferme mici și mijlocii rezultate în urma asocierii acestora și comasării terenurilor pe care le dețin. Din perspectivele de dezvoltare prin accesarea fondurilor europene și susținerea agricultorilor din surse guvernamentale , Programul de dezvoltare 2014-2020 cere comasarea

terenurilor și înființarea de mici ferme, pentru sprijin financiar. Deasemenea pentru dotarea fermelor cu utilaje agricole moderne recomandăm proiecte de accesare a Fondurilor Europene în viitorul exercițiul bugetar 2014-2020.

Pentru mărirea gradului de ocupare a forței de muncă este nevoie de o educație antreprenorială și dezvoltare personală, reconversie și recalificare în unele meserii tradiționale și de mică industrie. Acest lucru se poate face prin proiecte finanțate din Fonduri Europene și Coeziune .

II.3. Potențialul natural și antropic

Comuna Hârseni beneficiază de un relief variat, de la șesul din Depresiunea Făgărașului, la pantele repezi situate pe versantul nord-estic al Munților Făgăraș, iar înspre sudul comunei, pașuni alpine situate la peste 2.000 m altitudine. Toate acestea favorizează existența unei mari varietăți de specii de plante și animale. Flora și vegetația forestieră se schimbă odată cu altitudinea, începând de la mici zăvoaie situate în zona de șes , urmate de păduri de foioase aflate la baza versanților, păduri de amestec la mijlocul acestora, rășinoase în partea superioară și gol alpin la limita altitudinală . Cu excepția speciilor forestiere comune tuturor pădurilor din România, comuna Hârseni se bucură de prezența unor specii rare și ocrotite cum ar fi tisa, bujorul de munte și floarea de colț, iar din punct de vedere al faunei sunt prezente capra neagră și cocoșul de munte. Privit în ansamblu arealul natural al comunei Hârseni poate fi asimilat cu o radiografie a etajelor de vegetație. Datorită acestei complexități și diversități întreaga suprafață face parte din sit Natura 2000. Mai mult au fost identificate și păduri virgine (cca. 100 ha) în cadrul acestui habitat. Legislația în vigoare interzice total intervenția omului în aceste păduri virgine , dar o permite în restul habitatului indeplinindu-se astfel obiectivele fundamentale ale pădurii (ecologic, social, economic). Interferența factorilor antropici cu cei naturali este disproporționată între jumătatea inferioară și cea superioară a versanților datorită insuficienței de drumuri forestiere și de dotare tehnică a firmelor de exploatare a lemnului din zonă. Se

poate observa ușor această diferență prin numărul mare a parchetelor de exploatare din jumătatea inferioară fapt care duce la eforturi suplimentare în vederea reîmpăduriri acestor parchete. Această situație poate fi armonizată prin administrarea unitară a suprafețelor forestiere deținute de către toți proprietarii de pe raza UAT Hârseni (un singur administrator). Totalul suprafeței forestiere de pe raza comunei este de 4.641,31 ha și se prezintă după cum urmează pe categorii de proprietari și administratori :

- Composesoratul de pădure Grăniceri Runcul – 54,89 ha în administrarea Ocol Silvic Arpaș R.N.P
- Composesoratul Orban și Soții – 1361,7 ha în administrarea Ocol Silvic Arpaș R.N.P.
- Comuna politică Mărgineni – 1039,86 ha în administrarea Ocol Silvic Arpaș R.N.P.
- Composesoratul Plăietul – 93,4 ha în administrarea Ocol Silvic Arpaș R.N.P.
- Primăria Hârseni – 1721,56 ha în administrarea Ocol Silvic Pădurile Făgărașului
- Muntele Lerescu proprietari Piso Ioan, Ladea Ioan, Lupu Cornelia 369,9 ha în administrarea Ocol Silvic Zărnești

În zona de depresiune culturile de baza sunt: cartoful, porumbul și păioasele. Pe fânețele din apropierea muntelui și în poienile din pădure se găsesc numeroase plante medicinale, iar în păduri și în golul alpin sunt fructe de pădure cum ar fi afina, zmeura, mura sau merișorul. În ultimii ani au fost plantate cu afin de cultură suprafețe importante de teren neproductiv (aproximativ 77 ha). Aceste culturi sunt deja pe rod și altele urmează a se înființa.

Fauna care populează pădurile din zonă se prezintă astfel : faună uscat(ursul brun, căpriorul, lupul, mistrețul, capra neagră) , fauna apei (păstrăv, lipan, mreană) și păsări (șorecarul comun, barza albă, vânturei, potârniche, acvile, cocoșul de munte, prundărișul de piatră).

Comuna este străbătută de Râul Sebeș și de Valea Copăceoasa, două râuri ce colectează apele mai multor pâraie ce își au izvoarele la altitudini de peste 1.500 m. În ultimii ani datorită factorilor antropici precum și factorilor de mediu efectivul de păstrăv indigen a scăzut foarte

mult, în schimb a crescut cel al păstrăvului de consum prin înființarea a câtorva păstrăvării pe valea Copăcioasei .

Potențialul natural al zonei este mult mai mare în raport cu rezultatele economice obținute din interacțiunea oamenilor și firmelor cu mediul înconjurător. Plantele medicinale din zona de munte sunt renumite pentru folosirea lor terapeutică și anume bujorul de munte, floarea reginei sau floarea de colț, ienupărul, merișorul, ghințură, gențiană, sîngele voinicului, iedera albă, etc

În localitatea Sebeș este societatea Rocalmus Plant SRL care are ca obiect de activitate strîngerea, uscarea și valorificarea acestor plante dar această activitate poate fi extinsă, potențialul material existent fiind mare.

Foto: bujorel de munte și trasee turistice –Asociația SOS Țara Făgărașului

II.4. Calitatea vieții și serviciile existente

Sistemul de învățământ

Pe raza comunei deși există 4 clădiri cu destinația de școală, actualmente funcționează o singură școală gimnazială, respectiv în satul Hârseni, unde învață toți copiii de pe raza comunei, respectiv 88 elevi în ciclul primar și 54 elevi în ciclul gimnazial. Pentru ciclul preșcolar există grădinițe în fiecare sat al comunei și o grădiniță în cătunul Măliniș, în acestea fiind educați 51 de copii. Unitățile școlare sunt amenajate cu încălzire, apă curentă și grupuri sanitare.

Cele trei școli neutilizate au fost renovate în anul 2011 dar din lipsa copiilor nu mai pot funcționa. Școala din Hârseni este renovată, au fost efectuate lucrări de amenajare în perioada 2011-2013, dotată cu încălzire centrală, grupuri sanitare, apă și mobilier. Este deasemenea dotată cu un laborator de informatică, unul de limbi străine și o bibliotecă virtuală bine organizată. În sezonul cald elevii își desfășoară activitățile sportive pe un teren aflat în apropierea școlii. Acest teren necesită lucrări de îmbunătățire - reabilitare în prezent el neputând fi folosit decât parțial de către elevi. Pe perioada sezonului rece aceste activități se desfășoară într-o sală de clasă improvizată ca sală de sport. Școala Generală Hârseni are 33 salariați iar Primăria Comunei Hârseni are în organigramă 15 posturi din care angajați 14 salariați, aceștea fiind bugetarii comunei.

Pe raza comunei nu există creșe.

Sistemul sanitar-medical

În comună există un cabinet medical unde își desfășoară activitatea 2 medici de familie și 2 asistente, un cabinet stomatologic cu 1 medic dentist, o farmacie umană și un cabinet veterinar cu 1 doctor și un asistent. Toate aceste cabinete se află în satul Hârseni celelalte 3 sate nu dispun de spații amenajate pentru activități medicale. Acestea sunt în regim privat iar spațiile unde își desfășoară activitatea inclusiv dotările sunt ale autorității locale.

În toată comuna există un singur asistent social, bugetar. Compartimentul de Asistență Socială este organizat și funcționează public, fără personalitate juridică, în cadrul Primăriei Hârseni. Mai există în comună 13 asistenți personali la persoanele cu handicap și 4 asistenți indemnizați.

Nu există asistente comunitare , mediatori sanitari , ambulanță , serviciu public destinat copiilor sau persoanelor vârstnice, serviciu de combatere și prevenire a violenței în familie și așezământ rezidențial pentru vârstnici . Totodată nu există pe raza comunei spitale, centre de sănătate cu paturi și unități ambulatorii. Există posibilitatea amenajării unei unități ambulatorii, spațiul din clădirea dispensarului uman fiind disponibil dar nu este dotat cu mobilierul necesar și personal. Acest lucru se poate realiza prin alocarea surselor necesare din fonduri proprii ale autorității locale sau surse atrase.

Rețea de apă și canalizare

Nu există în comună rețea de apă curentă și nici canalizare. Locuitorii în proporție destul de mare au apă curentă cu instalații proprii din fântână dar pentru scurgerea apei menajere o parte au fose proprii mai mult sau mai puțin performante iar o parte din ei folosesc scurgeri ,improvizate, în pârâul care traversează satul , contribuind în mare măsură la poluarea mediului înconjurător.

În acest an, 2014, Primăria Comunei Hârseni a depus și a primit aviz favorabil pentru finanțare de la Guvern pentru două proiecte respectiv Alimentare cu apă pe raza comunei Hârseni și Lucrări de canalizare pe raza comunei Hârseni , în baza HG.28/2008, având o valoare estimată de 31,7 milioane lei.

Rețea de gaz metan

Există în toată comuna. În anul 1995 prin bunăvoința directorului de atunci al S.C Rompiro SA Făgăraș Răduț Ioșif s-a obținut cota de gaz necesară comunei. Câțiva locuitori devotați au reușit să obțină toate avizele necesare, să convingă locuitorii de necesitatea acestei investiții și să pună în practică acest proiect. Primele surse au fost din banii cetățenilor care au înțeles

necesitatea acestei lucrări apoi cu sprijinul primarului din acea vreme și al insistenței grupului de inițiativă la guvern au obținut și de acolo bani, astfel ca la sfârșitul investiției pentru Racord-distanța Făgăraș Hârseni, stația SRM-Stație Reglare Medie montată în Hârseni și Distribuție-conductele de polietilenă prin toate cele 4 sate, costurile au fost jumătate din surse proprii de la cetățeni și jumătate de la guvern. Din anul 2003, este în administrarea S.C. DISTRIGAZ SUD S.A. și este conectată la magistrala Transilvania Sud. Atât distribuția cât și stația SRM sunt dimensionate pentru a putea extinde rețeaua pe Valea Sebeș ,Valea Copăcel și Cătunul Măliniș. Distribuția este pe polietilenă. Până la această dată sunt branșate la conducta de gaz 660 gospodării.

Rețeaua de curent electric

Comuna Hârseni a fost printre primele comune electrificate din zonă. Sunt alimentate cu curent electric toate satele comunei, inclusiv zona turistică Sebeș, fiind conectate la rețeaua națională operată de către S.C. ELECTRICA FURNIZARE S.A. Din fișa de prezentare a comunei reiese că sunt racordate la rețeaua de curent 690 gospodării din totalul de 938. Rețeaua de curent public este în proprietatea și administrarea SC Electrica Furnizare SA. Atât rețeaua de distribuție cât și rețeaua publică de iluminat necesită modernizări datorate îmbătrânirii fizice a cablurilor, a stâlpilor și a punctelor de transformare ce au în prezent un randament scăzut. Deasemenea este necesară extinderea rețelei de current pentru zonele turistice de la Copăcel, Mărgineni , terenurile sportive și zonele de captare , epurare apă potabilă și eventual zona industrială a comunei.

Rețea de telefonie fixă și mobilă, cablu TV și internet

Principalul operator de telefonie fixă este Telekom România Communications SA. Există în Copăcel 98 abonați la telefonie fixă din care 52 și la internet, în satul Sebeș 105 abonați la telefonie fixă din care 54 și la internet, în satul Mărgineni 33 abonați la telefonie fixă din care 17 și la internet , în satul Hârseni sunt 127 abonați la telefonie fixă din care 60 și la internet și tot în acest sat se află și trei circuite speciale.

Ca operator de telefonie și cablu în comună mai există societatea NextGen Communications SRL Făgăraș și Akta SRL. Pe raza comunei nu există amplasate antene de telefonie mobilă ale nici unui operator , cu toate acestea comuna are integral acoperire pentru toți operatorii de telefonie mobilă din România. Există cablaj pentru televiziunea prin cablu în toate localitățile comunei.

Salubritate

Societatea de salubritate care operează în comună este SALCO SERV SA. Modul de colaborare cu aceasta este pe bază de contract de servicii încheiat cu fiecare gospodărie în parte, dar cu implicarea consiliului local care sprijină negocierea tarifelor. În baza acestor contracte este ridicat numai gunoiul menajer iar frecvența ridicării gunoiului este bilunară.

SAT	Nr. gospodării (fișa comunei)	Contract SALCO SERV 2007	Contract SALCO SERV 2014	Locuințe fără contract
COPĂCEL	253	201	192	61
MĂRGINENI	186	119	112	74
SEBEȘ	255	167	150	105
HÂRSENI	207	151	149	58
MĂLINIȘ	37	-	-	37
TOTAL	938	638	603	335

Ținând cont de numărul mare de gospodării care nu au contract pentru colectarea gunoiului menajer, considerăm a fi necesar să se ia măsuri legale pentru rezolvarea acestor probleme.

Pe raza comunei nu există amplasate eurocontainere pentru colectare selectivă (hârtie, sticlă, plastic și metal, haine) ; nu există groapă de gunoi sau loc special amenajat pentru gunoaie rezultate în urma demolării, gunoaie tip fier și tablă, cauciuc etc.

Servicii de intervenție urgență

Sedii remize PSI există în toate satele comunei, dotate cu cele necesare intervențiilor. În comună există o autoutilitară cu o capacitate 1200 litri apă pentru stingerea incendiilor , dotată cu furtune de tip C și B , un furtun de 50ml pe rolă, o motopompă în mașină . Autoutilitara este deservită de o echipă de voluntari instruiți în acest sens și șef voluntar serviciu de urgență (SVSU) din Primărie. În fiecare sat sunt câte o motopompă însoțită de 100 ml furtun de tip C.

Transport public și privat

Rețea de căi ferate nu există pe raza comunei, cea mai apropiată este la 15 km depărtare ,respectiv stația CFR Făgăraș. Transport public nu există decât transport public-privat , respectiv SC Trans Bus Codreanu SRL, SC Marius Tour SRL, care execută transportul persoanelor după un program stabilit funcție de necesitățile muncitorilor care lucrează în Municipiul Făgăraș.

Transportul elevilor este asigurat de către Primăria comunei cu trei microbze , două microbuze sunt folosite pentru transportul elevilor pe teritoriul comunei iar unul este folosit pentru elevii de liceu care fac naveta din comună în Făgăraș.

Siguranță și ordine publică

Există serviciu Poliție Statală aflată în subordinea Ministerului Afacerilor Interne , aparținând de Secția 4 Poliție Rurală Șercaia condusă de Comisar Sârbu Ovidiu. La sediul din Comună sunt angajați 3 agenți respectiv ,șef post ,agent șef principal Cociș Radu , agent șef principal Mija Cornel și agent principal Dușa Cornel. Serviciul de asigurare a pazei pe timp de noapte este efectuat de 8 agenți de pază (2 agenți pentru fiecare sat) care au contract cu Primăria.

Facilități de petrecere a timpului liber

În fiecare sat al comunei există câte un teren de sport. La Mărgineni și Sebeș există și echipă de fotbal ce joacă în Divizia a V-a, atrăgând spre terenul de sport numeroși tineri și vârstnici împătimiți de acest frumos sport. Aceste terenuri de sport au fost amenajate în anii 70-80, au fost întreținute mai mult sau mai puțin în decursul timpului și necesită lucrări de modernizare prin amenajarea în preajma lor a altor facilități de petrecerea timpului liber: locuri de joacă pentru copii, piste de biciclete și role, locuri amenajate tip ștrand, bănci și alei pentru relaxare, aparate fitness în aer liber, etc.

Pentru copii și tinerii din comună care doresc să învețe dansurile populare, funcționează Ansamblul Copăcelul cu instructor Beleaua Ovidiu și Ansamblul de dansuri populare Sebeș cu instructor Bălan Marius Ionuț.

Există cămine culturale în Copăcel și Hârseni renovate, bine întreținute dar insuficient dotate (lumini, sonorizare etc.) unde se organizează sporadic activități culturale. Căminele din satul Mărgineni și din satul Sebeș sunt în renovare.

II.5. Componenta comunității locale

Totalul populației din comună este de 2034 locuitori conform formularului de colectare a datelor la nivel de localitate din anul 2012, care se împarte în felul următor :

<i>Naționalitate</i>	<i>Nr. pers.</i>
Români	1934
Rromi	100
Altă minoritate	-----

Din punct de vedere religios populația se împarte în felul următor

<i>Religie</i>	<i>Nr. pers.</i>
Ortodocsi	1884
Romano - Catolici	35
Altă religie	115

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică , Direcția Județeană Brașov în anul 2011 în comuna Hârseni erau 2103 persoane din care 1071 bărbați și 1032 femei.

Numărul asistaților sociali din comună este de 152 persoane (numărul acestora se modifică de la lună la lună respectiv în lunile de iarnă numărul este mai mare) din care 44 persoane de sex feminin, 35 de persoane de sex masculin iar 73 de copii minori sub 18 ani. Plățile acestor indemnizații se fac din bugetul de stat în procent de 75% și sunt plătite de Agenția Județeană de Plăți și Inspekția Socială Brașov iar 25% din bugetul local.

Totodată există 64 de persoane cu handicap , după cum urmează :

<i>Grad de handicap</i>	<i>Nr. Pers.</i>
Grav	23
Accentuat	37
Mediu	4

Situația locuitorilor pe categorii de vârste din baza de date a județului Brașov , Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea bazelor de date, la data de 30.06.2014 este următoarea:

SAT	Peste 70 ani	Între 18-38 ani
Hârseni	92	276
Copăcel	103	256

Măliniș	4	96
Mărgineni	77	115
Sebeș	99	365

II.6. Patrimoniul și identitatea locală

Patrimoniul (ca definiție) este totalitatea drepturilor și a obligațiilor cu valoare economică și a bunurilor materiale ce aparțin unei persoane fizice sau juridice.

Vorbind de patrimoniul local al comunei Hârseni vorbim de drepturile și obligațiile cu valoare economică , precum și bunurile materiale la care se referă aceste drepturi, care aparțin comunității locale. Toate acestea sunt moștenite prin legi ca avere locală. Bunurile care aparțin colectivității și sunt administrate de către organele statului sunt bun public iar bunurile spirituale aparțin întregii comunități locale precum și moștenirea culturală (fiind transmise de la strămoși) . Într-un singur cuvânt patrimoniul local al comunei este tot ce este cuprins în **granița** comunei, terenuri agricole, fânețe, păduri, râuri, pășuni, clădiri, drumuri, oameni, obiceiuri, religie, animale etc, doar gestionarea diferă. *Pentru a exemplifica patrimonial bunul public sau public privat al comunei anexăm listele cu acestea , primite de la Primărie (Anexa 1 și Anexa 2)*.

Inventarul bunurilor care aparțin domeniului public-privat al Comunei Hârseni : aerodrom Hârseni , grajd animale, adăpost pod basculă ,magazie lemne Hârseni, pășunat alpin 782,38 ha, pășune comunală 1603, 11 ha , pășune împădurită 957,37 ha , teren arabil Comuna Mândra 44607mp, teren fâneață Rudare-41471 mp, Rețea electrică , Casă+curte+grădină Hârseni suprafața 162 mp , imobil Hârseni suprafața 1588 mp – teren, imobil Hârseni suprafața 810 mp + teren suprafață 533 mp . TOTAL valoare de inventar : 65.691.578,39 lei.

Inventarul bunurilor care aparțin domeniului public al Comunei Hârseni : Drumuri comunale; Poduri ; Podețe ; Drumuri forestiere 3,9 km ; Magazine sătești sat Sebeș nr. 198 construcție din cărămidă 211 mp + teren 500 mp (cota parte din total suprafata 1578 mp) ;

Târguri și Oboare sat Mărgineni în intravilan 10.364 mp; Baze sportive sat Hârseni intravilan 12.427 mp, sat Copăcel intravilan 20.000 mp, sat Mărgineni intravilan 11.280 mp ; Clădirea sediului Primăriei sat Hârseni 342 mp, curtea și grădina sediului Primăriei sat Hârseni la nr. 96 300 mp ; Primărie sediul nou curtea și grădina sediului Primăriei suprafața de 681 mp + 825 mp ; Cămine culturale sat Hârseni la nr. 105 120 mp, sat Copăcel la nr.128A construcție din cărămidă 783 mp + anexă 19 mp. și curte 2.666 mp , sat Sebeș la nr. 198 construcție din cărămidă 217 mp, teren 650 mp , sat Mărgineni la nr. 225 construcție din cărămidă și anexe 559 mp din care curte 100 mp ; Casă păstor sat Copăcel, sat Sebeș suprafața de 1022 mp , din care 100 mp construcții și 922 mp teren, sat Mărgineni 6000 mp, sat Hârseni 410 mp ; anexa școală Copăcel 20 mp ; dispensare umane sat Hârseni construcție din cărămidă, cu 1 etaj, acoperită cu tablă 361,17 mp curte 1155,83 mp ; Școli generale și grădinițe Școală generală sat Hârseni teren 1800 mp+construcții 482 mp , Grădiniță Hârseni construcții 112,27 mp+curte 126,73 mp, Școală generală Copăcel, Școală generală Mărgineni construcții 774 mp+grădina 702 mp , Școală generală Sebeș construcții 472 mp+ teren 887 mp, Grădiniță Măliniș 165 mp construcții și 1984 mp teren ; Magazie Școală Generală Copăcel 45 mp; Monumente istorice Sat Hârseni Monument istoric închinat eroilor din Primul și al Doilea război Mondial din ciment și placă de marmură, Sat Copăcel Monument istoric închinat eroilor din Primul și al Doilea război Mondial din ciment și placă de marmură, Sat Sebeș Monument istoric închinat eroilor din Primul și al Doilea război Mondial din ciment și placă de marmură, Sat Mărgineni Monument istoric închinat eroilor din Primul și al Doilea război Mondial din ciment și placă de marmură, Bust Baronul Urs de Marginea; Remize PSI Sat Hârseni construcție 50 mp + teren 21 mp, Sat Copăcel suprafață totală 90,09 mp, Sat Sebeș construcție 20 mp + curte 200 mp , Sat Mărgineni construcție 50 mp ;Fântâni; alimentare, racord gaz metan, stație reglare, distribuție gaz metan ; teren cu vegetație forestieră în suprafață de 1721,56 ha ; Poșta Hârseni și grădiniță suprafață din acte 405 mp , suprafață măsurată : 412 mp respectiv construcții 239 mp + teren 173 mp .

TOTAL valoare de inventar : 16.282.449,72 lei .

Din inventarele primite de la autorități, respectiv din munca de teren efectuată, am identificat un potențial cultural și natural important care nu este suficient valorificat. Din acest

motiv considerăm că valorificarea patrimoniului și înscrierea lui în circuitul cultural-turistic național și european trebuie să fie o preocupare permanentă pentru toți membrii comunității.

Nu știm alții cum sunt dar noi ne simțim acasă în satul nostru, în comuna noastră, adică ne simțim bine, ne simțim în largul nostru, ne place să privim în jurul nostru. Simțim prezența părinților noștri, a bunicilor a generațiilor trecute și viitoare și știm că avem ce povestii copiilor și nepoților. Acasă, căci așa simțim, lucrăm alături de vecinii noștri iar între noi de multe ori se coagulează relații apropiate care uneori capătă forma unor relații de familie. Poate par exagerări, dar dăinuirea acestor sate, cu aceleași obiceiuri, cu aceleași nume de familie, în ciuda migrațiilor tinerilor ne îndreptățesc să spunem că identitatea locală nu s-a pierdut și trebuie să rămână.

Identitate locală este de mare complexitate, nu poate fi definită în mod succinct, ea se simte, se observă și se trăiește între granițele comunei Hârseni. Ceea ce poate fi cuantificat dintre componentele acestei identități sunt bunurile materiale proprietate a comunității.

În cercetarea concretă a spațiului rural, ne întrebăm care sunt punctele de inflexiune a identității locale cu cea etnică, culturală sau profesională, care sunt componentele esențiale și ce anume dă specificitate unei identități rurale?

Aprecierea la nivelul “bunului simț” oferă imaginea satului ca o comunitate restrânsă ca populație, omogenă, cu locuitori între care se stabilesc relații directe (față în față), ocupată preponderent în agricultură și purtătoare a unei tradiții culturale (folclorice) specifice. Însă conturarea identității rurale presupune o analiză care să depășească aceste stereotipii și care să fie plasată în contextul social concret. Dacă în cazul identității etnice sau a celei profesionale a unei comunități reperele esențiale ale identificării sunt evidente, acestea fiind limba respectiv ocupația, identitatea rurală nu poate fi evidențiată prin raportarea la un reper singular deoarece aceasta constituie un complex identitar care necesită, în primul rând, identificarea componentelor.

Tratarea complexului identitar rural se poate face prin următoarele componente:

- identitatea ocupațională - la nivelul unei comunități, poate fi apreciată ca fiind o “sinteză” a identităților ocupaționale individuale, constituită din capitalul social (*a fi*) și capitalul material (*a avea*). *A fi* se referă în mare măsură la termeni ca țăran, agricultor, artizan , păstor etc. și *a avea* la nivel rural fiind reprezentat de gospodărie și terenul agricol.

- identitatea culturală - are la bază capitalul ideatic (*a ști*) și capitalul simbolic (*a crede*). Esențial pentru identitatea culturală este capitalul simbolic, reprezentând valori, atitudini, comportamente, credințe și simboluri împărtășite de membrii colectivității. În determinarea identității culturale necesită luarea în considerare și a unor factori cum ar fi educația și consumul cultural.

- identitatea locală (socială) – este compusă din relațiile sociale intra și extra comunitare și problemele cu care se confruntă ruralul românesc (*a socializa*).

Pe baza componentelor identitare analizate, putem diferenția două ipostaze ale identității rurale locale, cea „endogenă”, stabilă, cu rădăcini puternice în istoricul comunei și cea „exogenă”, relativ stabilă ,deoarece este dependentă de contextul social, de rețeaua intra și extracomunitară și dezvoltarea economică. Pentru a stabili o ordine de importanță a acestor componente este necesară conturarea identității rurale prin raportare la problemele majore cu care se confruntă comunitatea.

Toate cele sus menționate se regăsesc în comuna noastră cu țăranii noștri autentici care nu-și uită ocupațiile, portul și tradițiile, care transmit din tată în fiu ce caracteristici trebuie să aibă un cetățean sadea al satului, la ce nu trebuie să renunțe ca avuție, toate constituind moștenirea din moși strămoși. Industrializarea din timpul comunismului a determinat deteriorizarea identității locale lucru care se reface destul de greu dar care începe să se simtă la tineri prin interesul față de pământ, de animale, față de obiceiuri și tradiții, față de port și religie.

II.7. Managementul local existent

Managementul public reprezintă ansamblul proceselor și relațiilor de management, bine determinate, existente între componentele sistemului administrativ, prin care se aduc la

îndeplinire legile, se planifică, se organizează, coordonează, gestionează și controlează activitățile implicate în organizarea și prestarea serviciilor publice, care satisfac interesul general.

Management , adică arta de a înfăptui ceva împreună cu alți oameni.

Managementul este funcția organizațională care asigură desfășurarea eficientă a activităților și care urmărește obținerea nivelului maxim de rezultate prin folosirea optimă a resurselor. Activitatea de management poate avea în vedere grupuri de oameni, cu preocupări predominante pentru acțiuni organizatorice sau de conducere. Resursele pe care un manager le are la dispoziție sunt: timpul, talentul, resursele financiare și resursele umane.

Pentru rezolvarea problemelor comunei pe lângă măsurile organizatorice, de management, este nevoie de surse financiare. Acestea provin din surse locale și surse atrase –guvernamentale sau europene.

Bugetul anual al comunei este de aproximativ 4 milioane lei. O mare parte din acesta reprezintă salarii, contribuții bugetare și plata utilităților clădirilor aflate în patrimoniul primăriei. Pentru a realiza investiții în infrastructură, care să ducă la dezvoltarea comunei și care ulterior să atragă noi investitori ce vor crea noi locuri de muncă și venituri suplimentare la bugetul local, banii ce rămân disponibili din bugetul actual sunt limitați. Unul din motivele principale este potențialul economic scăzut al contribuabililor privați existenți în acest moment pe teritoriul comunei. De aceea sunt necesare eforturi susținute pentru atragerea fondurilor europene și guvernamentale.

Un prim pas a fost făcut prin proiectele de infrastructură depuse în acest an, 2014, pentru apă- canalizare, drumuri și terenuri sportive din fonduri guvernamentale. Aceste proiecte nu sunt direct generatoare de venituri la bugetul local, dar vor contribui indirect prin atragerea investitorilor, care vor crea locuri de muncă, vor plăti impozite și taxe, toate acestea întregind bugetul local. De asemenea a fost depus și este în curs de aprobare un proiect pe fondul de mediu guvernamental pentru împădurirea a 50 ha de teren degradat.

Considerăm că implicarea tuturor actorilor locali pentru a găsi noi surse care să sprijine bugetul local și care să asigure cofinanțarea unor proiecte europene ce vor contribui la schimbarea aspectului economic și social al comunei este imperios necesară.

II.8. Situația juridică a terenurilor și a patrimoniului local

Din punct de vedere al proprietății, terenurile și patrimoniul local amplasate pe teritoriul comunei Hârseni pot fi împărțite în publice și private. Dacă pentru cele publice situația este reglementată prin diverse hotărâri de Guvern și ale Consiliului Local, situația celor private este în mare parte încă nereglementată. Nu este definitivată punerea în posesie și eliberarea titlurilor de proprietate deși se lucrează intens la aceasta. Activitatea este îngreunată pe de o parte de faptul că multe titluri eliberate anterior sunt eronate și se află pe rol la diferite instanțe și pe altă parte de opțiunile divergente în ceea ce privește comasarea suprafețelor versus eliberarea titlurilor pe vechile amplasamente (suprafețe mici și foarte mici). Considerăm că soluția comasării este cea potrivită, deoarece politicile agrare ale Uniunii Europene sprijină dezvoltarea unei agriculturi moderne pe suprafețe mari. Sumele care se vor da pentru bugetul 2014-2020 ca subvenții agricultorilor vor fi condiționate de mărimea suprafețelor, de modul de organizare în ferme, de soiurile cultivate. Nu se vor plăti subvenții pe fâșii mici de teren chiar dacă este cultivat. Faptul că titlurile de proprietate nu au fost date încă au singurul avantaj că terenul poate fi comasat, bineînțeles dacă cetățenii sunt de acord. Și pentru vânzarea sau concesionarea terenului, acolo unde suprafețele sunt mari valoarea /ha crește.

Pentru proprietatea comunală au fost făcute recent corecturile necesare iar prin HCL nr. 24/30.05.2014 inventarul public a fost aprobat cu anexele necesare. (Anexa 1 și Anexa 2)

Pe teritoriul comunei există terenuri forestiere (publice și private) ce aparțin altor comune (Primăria Recea 355.79 ha, Primăria Beclean 204.58 ha, Primăria Mândra 480.14 ha, Primăria Șinca 109.8 ha) sau composesoratelor din alte comune (Composesoratul Ileni 697.7 ha, Composesoratul Iași 89.3 ha). În elaborarea planurilor viitoare de dezvoltare, este importantă

cooperarea și informarea reciprocă dintre inițiatori și proprietarii acestor terenuri pentru a realiza proiecte comune care să aducă plus valoare pentru toți actorii locali.

II.9. Potențial turistic existent

Amplasamentul comunei Hârseni într-un cadru geografic deosebit și foarte variat , calitatea ridicată a factorilor de mediu (aer, apă, sol) , peisajele mirifice din zona montană, obiceiurile și tradițiile locale păstrate în mare măsură nealterate, precum și puritatea produselor tradiționale obținute în gospodăriile individuale determină un potențial turistic și agroturistic ridicat.

Teritoriul comunei este străbătut de 3 trasee montane de acces în creasta Munților Făgăraș:

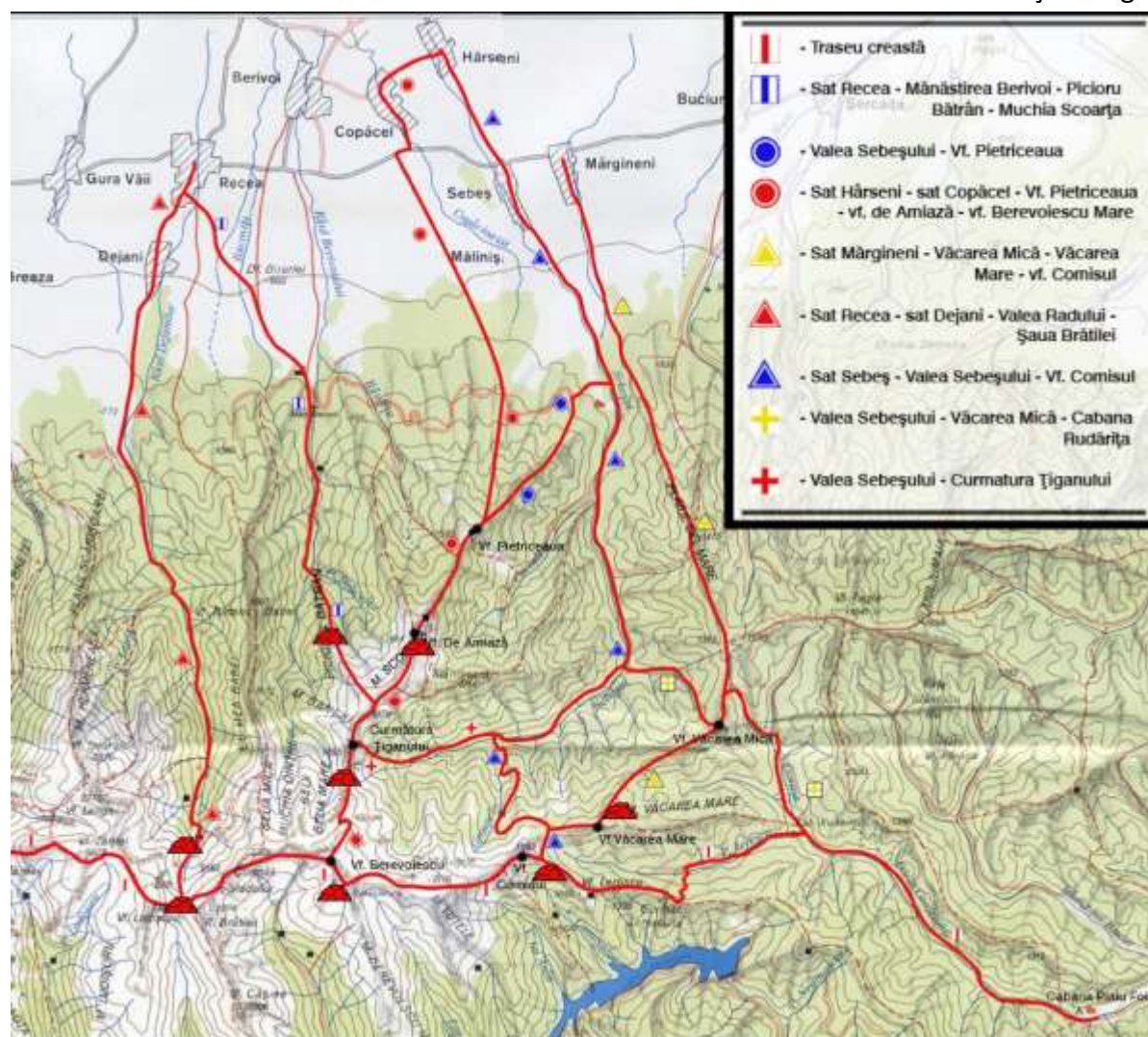

Foto captură proprie - Hartă trasee montane și amplasamentele refugiilor

- Sat Mărgineni-Șaua Nămăii- Pe Văcări- Vf Comisu marcat cu triunghi galben,
- Sat Sebeș-Valea Sebeșului-Valea Groapelor-Vf. Comisu marcat cu triunghi albastru,
- Sat Hârseni-Sat Copăcel-Vf. Pietriceaua- Vf. de Amiază-Șaua Țiganului -Vf. Berevoiescu marcat cu bulină roșie.

Aceste trasee sunt legate între ele, respectiv cu alte trasee din zonă prin patru trasee de legătură:

- Valea Sebeșului-Valea Fântânea-Șaua Nămăii-Cabana Rudărița marcată cu cruce galbenă, -
- Valea Sebeșului-Poiana Țiganu- Șaua Țiganului marcată cu cruce roșie
- Valea Sebeșului-Muchia Braniștei- Vf. Pietriceaua marcată cu bulină albastră,
- Muchia Scoarța-Chicioru Bătrân-Valea Berivoiului-Sat Recea marcată cu bandă albastră

Foto-captură proprie-model refugiu

Această infrastructură de trasee montane leagă practic toate satele comunei de Masivul Făgăraș și oferă turiștilor ajunși în zonă posibilități multiple de a-și organiza excursii montane tip buclă, în funcție de timpul disponibil și de posibilitățile fizice ale grupului. În plus există trei refugii montane amplasate la îndemâna celor ajunși în golul alpin (Ref. Comisu, Ref. Berevoiescu și Ref. Scoarța), și două cabane de vânătoare (Pietriceaua și Văcareia Mică) ce pot adăposti peste 10 turiști fiecare în caz de timp nefavorabil.

În comună există aproximativ 20 pensiuni și cabane cu o capacitate de cazare de aproximativ 300 persoane. Unele din aceste pensiuni îndeplinesc standarde de 3-4 margarete dar puține sunt omologate și autorizate. Fiecare are diverse oferte și posibilități de entertainment , recreere și petrecere a timpului liber. Deoarece nu există o infrastructură adecvată și o promovare organizată a zonei turistice aceste pensiuni nu sunt rentabile , motiv pentru care proprietarii lor nu sunt stimulați să le autorizeze pentru funcționare. Din acest motiv veniturile la bugetul comunei din turism este infim.

Există de asemenea zone cu potențial turistic neexploatat încă, cum ar fi zona submontană de la Mărgineni și Valea Copăcioasa, puncte de atracție cum ar fi locul de la Mănăstirea Sebeș (dăruită de General Bucov în secolul XVIII), crucea partizanilor, crucea ciobanului Scarlat de la poalele Vf. Berevoiescu sau locul unde partizanii din anii 50 și-au scris testamentul istoric (Buzduganu).

Și agroturismul poate fi practicat în bune condiții , multe locuințe avînd dotarea necesară și posibilitatea valorificării superioare a surplusului din gospodăriile țărănești anume, carne, lapte, ouă, zarzavaturi, legume, fructe... care de multe ori se degradează sau se dă la animale.

Gospodăriile adecvate pentru turismul rural care pot adăposti turiști trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele condiții minimale :

- amplasamentul gospodăriei să fie în locuri ferite de poluare și de orice alte elemente care ar pune în pericol sănătatea sau viața turiștilor,

- dotările din camere și din grupurile sanitare să fie puse în exclusivitate la dispoziția acestora și să aibă acces la spații pentru prepararea și servirea meselor.
- produsele alimentare oferite spre consum să fie cultivate-produse în gospodărie

Ținând cont de datele de mai sus la noi în comună turismul se poate dezvolta „blând”. Caracteristicile unei dezvoltări turistice „blânde” sunt :

- creșterea calității vieții localnicilor
- favorizarea creșterii veniturilor locale
- prevenirea pierderii identității destinațiilor turistice
- păstrarea culturii tradiționale, a datinilor și obiceiurilor, caracteristice regiunii
- încurajarea inițiativei localnicilor de a se implica în activități turistice

Prin dezvoltarea turismului rural în comună pot fi valorificate și promovate valorile străvechi ale acestor meleaguri, începând de la tradiții, obiceiuri și până la frumusețile locurilor. Un pas important al acestei dezvoltări îl poate reprezenta sprijinul oferit de Primărie proprietarilor de pensiuni pentru includerea acestora în programul turistic „Vacanța la țară” care se desfășoară anual în perioada septembrie -octombrie.

Ar fii benefic pe teritoriul comunei un sat de vacanță, înțelegand prin acesta, așezarea rurală bine constituită, păstrătoare de valori și tradiții etnofolclorice și cu un bogat trecut istoric, care, în afara funcțiilor administrative, sociale, economice și culturale proprii, îndeplinesc sezonier sau în tot cursul anului și pe acela de găzduire și asigurarea hranei pentru turiștii care își petrec un sejur cu durată nedefinită sau le vizitează în cadrul unor programe de turism intinerant cu sau fără servirea mesei.

II.10. Proiecte în derulare

Conform datelor puse la dispoziție de Primăria Hârseni sunt în derulare urmatoarele proiecte de infrastructură Alimentare cu apă pe raza Comunei Hârseni și Lucrări de canalizare pe raza

Comuna Hârseni ambele în valoare de 31,7 milioane lei (apa 13,9 mil și canalizare 17,7 mil) și proiect modernizare drum comunal DC 69 KM 0+000-2+500-Comuna Hârseni în valoare de 3,2 milioane lei. Aceste proiecte sunt aprobate și semnate cu MADRP ,perioada de implementare este de 3 ani respectiv august 2014 – august 2017.

Mai există un proiect depus la Ministerul Mediului pentru împădurirea a 50 ha teren degradat a cărui valoarea este de 1,1 milioane lei.

II.11. Patrimoniu folcloric, religios, tradiții

Definiția dată de UNESCO, conform căreia patrimoniul cultural reunește „întregul corpus de semne materiale – atât artistice, cât și simbolice – transmise din trecut fiecărei culturi și, prin urmare, întregii umanități. Ca parte constituantă a afirmării și îmbogățirii identităților culturale, precum și ca moștenire ce aparține întregii umanități, patrimoniul cultural conferă fiecărui loc caracteristici specifice și este depozitarul experienței umane” (UNESCO, 1989, p. 57).

Patrimoniul cultural este un concept în continuă extindere și dezvoltare, ceea ce face dificilă identificarea elementelor componente ale acestuia. Practic, fiecare modificare a conceptului conduce la reevaluarea activelor care intră sau ar putea să intre în sfera patrimoniului cultural.

Valorificarea patrimoniului unui comunități conduce la creșterea numărului de locuri de muncă și a dezvoltării turismului cultural. De exemplu, patrimoniul cultural poate fi un factor important pentru organizarea de festivaluri și evenimente culturale care să atragă turiști din afara zonei respective, pentru exportarea produselor locale către alte zone.

Manifestări socio-culturale ale comunei :

- prima duminică de după ziua de 15 august , Sf. Maria, are loc (începând din acest an, 2014) evenimentul „ Zilele Comunei Hârseni”
- târg de animale în satul Mărgineni care are loc în datele de 8 martie, 8 iunie și 8 octombrie (începând cu anul acesta 2014).

- festivalul „La Copăcel de Sărbători”, care este organizat de Asociația „SOS Țara Făgărașului” și cu sprijinul Primăriei comunei Hârseni. Acest festival se organizează în data de 27 decembrie a fiecărui an și a ajuns la a opta ediție în anul 2014.

Foto baza de date a Asociației „SOS Țara Făgărașului” - Grup vocal Copăcel

Foto baza de date a Asociației „SOS Țara Făgărașului” - În Biserica din satul Copăcel

Obiceiuri străvechi:

Ctele de feciori colindători

În fiecare sat din comună are loc acest obicei. Ceata se adună în fiecare an în data de 6 decembrie și se desface în data de 7 ianuarie. Ceata este compusă din 6 sau 9 tineri, dintre care unul este vătaf mare care are funcție de comandă și judecător, unul este vătaf mic care are misiunea ca în zilele de Crăciun să introducă în joc toate fetele din sat, unul este crâșmar acesta se ocupă cu aprovizionarea, unul este sameș care adună banii și ține contabilitatea iar unul este stegar, acesta are grijă să nu fie furat steagul cetei și îl poartă pe umăr în sat în ziua de colindă. Feciorii din ceată sunt îmbrăcați în costume populare tradiționale și colindă din casă în casă colinde arhaice. Tot aceștia organizează „jocul” la Căminul cultural al satului în zilele de Crăciun. Ceata are un steag confecționat în timpul de pregătire al evenimentului de fetele din sat. Forma și modul de împodobire diferă de la sat la sat.

Foto - Ceata de feciori sat Mărgineni

Foto - Ceata de feciori din Hârseni

Foto - Ceata de feciori din Copăcel

Foto - Ceata de feciori din Sebeș

Irozii

Irozii sunt grupuri formate din copii cu vârste de 10-16 ani care colindă satul din casă în casă vestind nașterea Domnului. Este format din personaje biblice cunoscute ca împăratul, baltazarul, magi, crai și ciobanul.

Foto Irozii din Copăcel

Relația dintre aceste grupuri de colindători și comunitate este foarte puternică deoarece satul este scena unde aceștia își desfășoară activitatea pe perioada sărbătorilor de iarnă, animând viața culturală și spirituală a cetățenilor. Colindătorii sunt recompensați de săteni pentru colindele lor cu bani, carne și colaci. Bani sunt folosiți pentru plata muzicanților iar hrana pentru subzistența grupului. În ultimii ani Consiliul Local al Comunei Hârseni a sprijinit financiar și moral formarea cetelor de feciori în cele patru sate ale comunei, în intenția de a conserva obiceiul și a suplini depopularea generată de emigrație și îmbătrânirea populației.

Patrimoniul religios este compus din șapte biserici ortodoxe, din care două sunt monumente istorice de categorie A , o biserică catolică și un lăcaș de cult al adventiștilor de ziua aVII-a. Toate sunt bine întreținute și majoritatea au fost renovate în ultimii ani. Prin amenajări adecvate și o bună promovare bisericile monument din Copăcel și Mărgineni pot deveni obiective turistice interesante pentru turiștii care vizitează zona.

II.12. Regimul de proprietate al drumurilor de pe văi

În vederea realizării unor proiecte de dezvoltare a turismului pe văile din bazinul hidrografic al comunei Hârseni, respectiv pe versanții ce le străjuiesc (pârții de schi, telegondole, etc.) un rol determinant îl au căile de acces. Din acest motiv, reglementarea proprietății acestor drumuri este primul pas ce trebuie realizat. Analizând această problemă se constată că fiecare drum are o mulțime de proprietari în funcție de proprietarii pădurilor prin care trece drumul. Considerăm că rezolvarea acestei probleme este de maximă importanță și urgență prin cedarea proprietății în favoarea domeniului public privat al comunei. Numai în acest fel aceste drumuri pot fi incluse în programe de modernizare și întreținere.

II.13. Regimul de proprietate al poienelor și izlazurilor de pe marginea drumului forestier

O zonă turistică trebuie să ofere vizitatorilor posibilități de relaxare , locuri de popas și belvedere, locuri de picnic și chiar de campare. Pentru realizarea unor astfel de locuri au fost identificate câteva posibilități pe Valea Sebeșului (locații aflate în patrimoniul comunei), una dintre ele fiind amenajată în primăvara acestui an (Fântânița Crăiesei). Prin procesul propus

pentru drumurile forestiere se pot identifica și alte locații de acest fel în zonele unde acest lucru este posibil. Se pot amenaja bănci și mese lângă un grătar , tomberoane pentru resturi și gunoaie provenite în urma picnicului. Pentru păstrarea mediului curat, în urma acestor amenajări se pot institui amenzi celor certati cu ordinea.

II.14. Surse potențiale de alimentare cu apă potabilă ,locații și regimul de proprietate

Pentru alimentarea cu apă potabilă a comunei s-au studiat diverse posibilități de captare sau forare. Pentru moment sursa potențială de alimentare cu apă potabilă este Pârâul Lărguța și Valea Sebeș, locația fiind în patrimoniul public privat al comunei. Se are în continuare în vedere varianta forajului la adâncime în aceeași locație și sunt efectuate studii geologice și hidrologice în aceste locații.

II.15. Inventarierea obiectivelor turistice ale administrației locale și private din comună

În școala din Copăcel, în 3 clase din cele 10 existente se află Muzeul sătesc *Matei Mănea*. Muzeul sătesc din Copăcel a fost reamenajat și redeschis publicului în cadrul Festivalului „La Copăcel de sărbători” în 27 decembrie 2011. Obiectele expuse în încăperi din incinta școlii din localitate, sunt reprezentative pentru tradițiile și meșteșugurile locale, pentru istoria localității și a zonei. Muzeul a primit numele profesorului Matei Mănea, cel care, cu aproape o jumătate de secol în urmă, a avut inițiativa înființării acestui așezământ cultural și a început să strângă de la săteni obiectele expuse. Multe dintre ele sunt obiecte de patrimoniu, deosebit de valoroase prin informațiile pe care le dețin despre modul de viață, folclorul și credințele vechilor locuitori ai satului.

Foto captură proprie – expodate din muzeul Matei Mănea

Obiecte de muzeu sunt strânse în fiecare sat al comunei. În Mărgineni sunt expuse în școala unde acum funcționează grădinița, în Sebeș sunt depozitate la un localnic ,iar în Hârseni sunt expuse în școală.

În satul Copăcel se află biserica ce poartă hramul Buna Vestire, monument istoric care datează din anul 1726. Ea este construită în stil Brâncovenesc iar pictura interioară a fost acoperită cu un strat de var în secolul XX. Tot monument istoric este declarat și *zidul de incintă* al bisericii și datează din sec.XVIII ³. Ambele sunt situate în incinta școlii din Copăcel .

Sursa:

http://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_monumentelor_istorice_din_jude%C8%9Bul_Bra%C8%99ov

Foto-Monument istoric Biserica Buna Vestire Copăcel

Una din bisericile din Mărgineni datează din anul 1791 și poartă hramul Sf.Nicolae și este declarată monument istoric .

http://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_monumentelor_istorice_din_jude%C8%9Bul_Bra%C8%99ov

Pe lângă această biserică în Mărgineni în urmă cu câteva sute de ani,a existat o mănăstire, situată la poalele munților. Aceasta a fost arsă în anul 1761, de către generalul Bucov, alături de multe alte locașuri de cult din zonă. Călugării aveau un loc de rugăciune separat, situat lângă pârâul Rugii, care mai există și astăzi.

La un moment dat, câțiva localnici s-au hotărât să sape, pentru a găsi ruinele mănăstirii. Într-o zi, pe când săpăturile lor nu au avansat foarte mult, s-a întâmplat o minune. Când soțiile acestora au mers cu mâncare i-au găsit pe toți adormiți. I-au trezit cu greu iar nici unul nu și-a adus aminte cum au adormit. S-au speriat cu toții și s-au gândit că este un semn de la Dumnezeu, cum că nu este momentul să dezvelească zidurile fostei mănăstiri.

În urmă cu câțiva ani, pe locul vechiului schit a fost înălțată o troiță din lemn, însă nimeni nu a mai îndrăznit să continue săpăturile (monografie).

Foto-Monument istoric Biserica Sf. Nicolae din Mărgineni

În fiecare sat din comună există câte un Monument istoric închinat eroilor satului din Primul și al Doilea Război Mondial. Acestea sunt executate din ciment și sunt placate cu marmură.

Foto-Monument Mărgineni

Foto-Monument Sebeș

Foto-Monument Hârseni

Foto-Monument Copăcel

În satul Mărgineni există casa memorială a Baronului Urs de Margine și o statuie cu bustul acestuia

Foto-Bustul Baronului Urs de Margine

II.16. Identificarea soluțiilor sau obiectivelor care pot aduce surse la bugetul local

Obiectivele care pot duce la dezvoltare durabilă a comunei trebuie să fie de tip *SMART* (*Specific, Măsurabil, Realizabil, Realist, determinat în timp*) , măsuri pe termen lung (10/20ani) și termen scurt (3/5 ani).

Pentru aceasta este recomandabil să fie luate măsuri de tipul:

- realizarea infrastructurii necesare dezvoltării unui turism durabil (PUG – plan urbanistic general, PUZ – plan urbanistic zonal, planuri și reguli de urbanism, instruire personal, promovare, etc.)
- realizarea infrastructurii necesare dezvoltării unei industrii durabile (infrastructură pentru un mic parc industrial, facilități pentru investitori)
- realizarea infrastructurii necesare dezvoltării unei agriculturi durabile (comasarea terenurilor, eliberarea titlurilor de proprietate,)
- inventarierea terenurilor proprietate publică în vederea concesiunii lor
- înființarea unui birou de consultanță-informare și monitorizare pentru afaceri și fonduri europene
- acordarea de facilități tinerilor care doresc să-și înființeze o afacere indiferent de domeniul de activitate ales
- sprijin pentru copiii care doresc practicarea obiceiurilor, meșteșugurilor, dansuri sau orchestră
- încurajarea ONG-urilor pentru voluntariat
- înființarea unui SRL prin participarea Primăriei pentru efectuarea lucrărilor de întreținere ale bunurilor locale și susținerea sa din lucrări colaterale.

Bugetul local poate fi majorat sustenabil pe trei căi: prin crearea condițiilor pentru dezvoltarea economică a comunei (în felul acesta crește numărul contribuabililor și valoarea contribuțiilor), prin o mai bună colectare a taxelor și impozitelor și prin valorificarea eficientă a resurselor proprii existente.

Colectarea eficientă a taxelor locale și urmărirea indicatorilor prevăzuți în contractele de concesiune sau închiriere încheiate în decursul timpului, iar în situația nerespectării acestor indicatori, rezilierea lor.

II.17. Analiza SWOT

(*Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*- „Puncte tari, Puncte slabe, Oportunități, Amenințări”)

Puncte tari

- amplasarea geografică în centrul țării, relief variat, climă bună, diversitate peisagistică mare
- forță de muncă variată ca pregătire și vârstă
- existența multor persoane de vârstă a doua care ar putea instrui tînăra generație pentru învățarea meșteșugurilor-obiceiurilor uitate
- potențial mare de recoltare a produselor secundare ale pădurii (fructele de pădure și ciupercile)
- gamă diversificată de plante medicinale și specialiști în procesarea, uscarea și ambalarea acestora
- posibilitatea producerii produselor bio, ecologice
- potențial hidrografic optim pentru activități de acvacultură
- relief montan adecvat practicării turismului, sporturilor de iarnă, cicloturismului
- disponibilitatea administrației locale pentru dezvoltare rapidă și durabilă
- zone cu un bun potențial turistic neexploatate
 - trasee montane ce străbat comuna, refugii și cabane de vânătoare
 - potențial forestier și silvic ridicat
 - posibilitatea comasării terenurilor private până la emiterea titlurilor de proprietate

Puncte slabe

- trend demografic negativ - populație în scădere și îmbătrânită.
- lipsa titlurilor de proprietate
- planului de urbanism general (PUG) și a planurilor zonale(PUZ) neactualizate
- disponibilitate scăzută de asociere a populației din zonă
- slaba dezvoltare a activităților non-agricole generează dependența populației rurale de agricultura de subzistență.

- cultură antreprenorială slab dezvoltată, caracterizată de lipsa cunoștințelor manageriale de bază.
- nivel scăzut al venitului pe gospodărie.
- infrastructură slabă sau inexistentă apă, canal, drumuri.
- acces limitat la serviciile sociale de bază (sănătate, îngrijirea bătrânilor, creșe/grădinițe etc.)
- acces scăzut la oportunitățile de dezvoltare prin proiecte europene, acces redus la resurse financiare pentru micii antreprenori și a noilor inițiative de afaceri
- nivel scăzut de pregătire profesională de bază și de competențe profesionale în rândul fermierilor și deținătorilor de păduri.
- programe insuficiente de pregătire profesională (pe tot parcursul vieții) pentru persoanele defavorizate și vulnerabile
- inexistența locurilor de depozitare a produselor agricole în special pentru cartof și fructe
- distanță mare pînă la aeroporturi
- capacitate instituțională slabă pentru realizarea documentațiilor de accesare a fondurilor europene

Oportunități

- apartenența unor mari suprafețe de teren din comună la aria protejată Natura 2000 și Piemontul Făgăraș
- posibilitatea de a accesa programe guvernamentale de infrastructură
- posibilitatea de a accesa fonduri europene pentru dezvoltare rurală sau alte fonduri pentru administrația locală și pentru firme și persoane private
- crearea de noi IMM-uri cu activități agricole și non-agricole, culturale, creative și de cooperare între grupuri de vârstă diferite , pentru crearea de noi locuri de muncă.
- crearea de mărci proprii și promovarea identității locale pentru generarea de valoare adăugată la produsele autohtone.
- înființarea și dezvoltarea de lanțuri locale de aprovizionare cu produse agro-alimentare și de rețele de desfacere care să conecteze producătorii și consumatorii, inclusiv să asigure o legătură mai bună între comună cu zonele rurale și urbane.

- înființarea unui centru de colectare, depozitare și chiar preparare a fructelor de pădure prin accesarea fondurilor europene
- existența terenurilor neexploatate în prezent, dar care ar fi oportune pentru a desfășura activități agricole
- cererea în creștere pentru turismul rural și agroturism în România
 - cererea în creștere de zone de agrement, pârtii de schi, locuri de pescuit
 - construcția preconizată a autostrăzii la nord de comuna Hârseni
 - finalizarea aeroportului Brașov care va încuraja turismul și investițiile în zonă

Amenințări

- scăderea populației în comună, în special în rândul tinerilor și al persoanelor calificate
- alterarea și pierderea moștenirii culturale și a tradițiilor .
- eșecul în formarea de parteneriate locale puternice și în promovarea potențialului endogen al comunei
- neaplicarea de proiecte europene pe programul 2014-2020(în condițiile în care pe fonduri Sapard, Phare, Fonduri Structurale reușita a fost zero) îndepărtează considerabil UAT Hârseni de secolul XXI
- productivitate agro-zootehnică redusă ca urmare a schimbărilor dramatice ale climei din ultimele două decenii
- continuarea sau adâncirea crizei economice
 - competitori puternici (cu lobby-uri puternice) pentru fondurile guvernamentale
 - accentuarea scepticismului administrației și populației din zonă, generat de ritmul lent de dezvoltare al comunei de până acum

Observație:

Prezentul document s-a realizat în urma analizării celor 180 de chestionare completate de repondenții din comună (din cele 240 chestionare distribuite), respectiv pe baza studiilor și documentărilor realizate de echipa de elaborare a documentului. Ea este perfectibilă și poate fi completată până la elaborarea documentului final. Din acest motiv rugăm pe toți cei interesați să completeze următoarea:

III.Erată

Completați erata cu greșelile de formă sau fond constatate în textul lucrării.

Vă mulțumim!

Pag.	Text greșit/text corect	Numele	Contact

Aducem pe aceasta cale mulțumiri celor care au contribuit la elaborarea prezentului document și mulțumiri anticipate celor care vor face completări și corecții.

IV. Anexe

Anexa 1 - Inventarul bunurilor care aparțin domeniului public al comunei Hârseni

Anexa 2 - Inventarul bunurilor care aparțin domeniului privat al comunei Hârseni

Anexa 3 - Fișa de prezentare a unității administrativ teritoriale a comunei Hârseni

Anexa 4 - Modele de chestionare împărțite populației

Anexa 5 – Formular colectare date comuna Hârseni